

Remissyttrande angående delbetänkande från Miljömålsberedningen med förslag om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige

Sammanfattning av Lantmännens viktigaste synpunkter

Lantmännen bidrar gärna i det fortsatta arbetet

Lantmännen välkomnar utredningens delbetänkande och finner det relevant och ambitiöst. Lantmännen önskar ett fortsatt gott samarbete med utredningen och bidrar gärna även fortsättningsvis i arbetet med utredningen och dess målsättningar.

Lantbruket och livsmedelsindustrin avgörande i klimatarbetet

Det svenska lantbruket och livsmedelsindustrin spelar en huvudroll i arbetet med en konkurrenskraftig och kostnadseffektiv klimatstrategi. Det finns områden där lantbrukets utsläpp av växthusgaser påverkar klimatet och dessa bör åtgärdas, med bibehållen konkurrenskraft för näringen, men till stora delar har lantbruket en mycket stor och outnyttjad potential att bidra med vad gäller att minska vår gemensamma påverkan på klimatet och miljön.

Svenskt lantbruk och livsmedelsproduktion har världsledande hållbarhet

Svenskt lantbruk och livsmedelsproduktion ligger i världsklass vad gäller låg användning av bland annat växtnäring, växtskyddsmedel, antibiotika och utsläpp av växthusgaser per producerad enhet eller ytenhet samt inom livsmedelssäkerhet och djuromsorg. Naringen kan därför i mycket hög utsträckning nationellt bidra till en hållbar produktion av olika produkter och i vissa fall som kolsänka, samtidigt som det svenska lantbruket och livsmedelssektorn kan fungera som föregångsmodell för lantbruket i andra länder samt bidra med export av hållbara produkter. I sammanhanget är det viktigt att beakta hela värdekedjan vid analyser och insatser, där Lantmännens koncept ”från jord till bord” kan tjäna som modell och föredöme. Det är Lantmännen principiella och bestämda uppfattning att ett aktivt, modernt och produktivt svenskt lantbruk är den bästa lösningen om man betraktar klimat- och miljöproblematiken i sin helhet.

Ingen rådighet över hållbarhet vid produktion utanför Sverige

Precis som utredningen fastslår, så saknar Sverige rådighet över den miljö- och klimatpåverkan som sker vid produktion utomlands av livsmedel och andra produkter, vilka konsumeras i Sverige. En av de viktigaste aspekterna i sammanhanget är därför att tillse att det skapas långsiktig konkurrenskraft för det svenska lantbrukets produktion av till exempel livsmedel och bioenergi. Den svenska åkerarealen har minskat från 3,8 till dagens 2,6 miljoner hektar under ett knappt sekel och ”självförsörjningsgraden” av

livsmedel har i stora drag minskat från ca 80 procent till ca 50 procent de senaste 25 åren. Lantmännen - med verksamhet i över 20 länder, över 5000 anställda utomlands och en omfattande internationell handel - bejakar självfallet internationell handel och konkurrens, men ovanstående siffror indikerar en negativ trend för lantbruket som måste vändas om många av utredningens mål skall kunna nås. Förbättrad lönsamhet och konkurrenskraft samt ökad produktion och produktivitet för svenskt lantbruk och livsmedelssektor är därför en ren nödvändighet om ett hållbart samhälle och konsumtion skall kunna uppnås. Detta måste beaktas noga vad gäller styrmedel, skatter/avgifter och regelverk som riktas mot lantbruket och livsmedelssektorn samt deras transporter. Försämras konkurrenskraften genom olika pålagor och svensk produktion successivt slås ut, så är sannolikt dessa pålagor kontraproduktiva för klimat och miljö i det stora hela.

Stor potential för livsmedel och bioenergi från svenskt lantbruk

Det är Lantmännens bedömning att de klimatmål som satts upp av Miljömålsberedningen, Riksdagen, EU och Parisavtalet inte kommer att kunna nås utan en omfattande användning av hållbara biodrivmedel i transportsektorn.

Lantmännen ser stora möjligheter för jord- och skogsbruket vad gäller förnybar energi, framförallt på bioenergiområdet. Särskilt produktion av hållbara och klimateffektiva biodrivmedel ses som en viktig delbransch att utveckla ytterligare, vilket även skulle ha väldigt positiv inverkan på svensk arbetsmarknad, handelsbalans och industriella utveckling. Lantmännen har genom sina omfattande och långvariga satsningar på bland annat produktion av klimateffektiv etanol gått i bräschen på detta område sedan 1980-talet. Genom produktionen vid Lantmännen Agroetanol visar Lantmännen att det i ett världsledande bioraffinaderi går att producera hållbar etanol och biogas, protein för animalie- och humankonsumtion samt grön kemi från spannmål och avfall i full kommersiell skala. I produktionen sker därtill utvinning av stora mängder koldioxid (Carbon Capture and Recycling, CCR), vilken sedan används som förnybar gas i livsmedels- och pappersindustrin. Den fångst av koldioxid som nämns som framtidsprojekt i delbetänkandet är således redan en kommersiell realitet hos Lantmännen.

Lantbruket – en nyckelspelare för bioekonomin

Lantmännen ser positivt på delbetänkandets förslag om bioekonomi och det ”bioekonomiska handslag” mellan stat och näringsliv som efterlyses. Lantmännen är representerade i regeringens Samverkansgrupp för bioekonomi och cirkulär samhällsekonomi och förutsätter att denna process skall leda till konkreta mål och åtgärder på området. Vad gäller cirkulär ekonomi, så saknas det i delbetänkandet resonemang kring cirkulation av kapital. Här fungerar Lantmännen, med sitt kooperativa ägande av 27 000 svenska lantbrukare, som ett gott exempel, där vinster och återbäring från Lantmännen går tillbaka till lantbrukarna, vilka sedan kan använda dessa medel till investeringar i sina lantbruksföretag.

Prioritera växtförädling, lantbruk och bioekonomi inom FoU

Delbetänkandet trycker på behovet av ökade satsningar på och samordning av forskning, utveckling och innovation, vilket stämmer med Lantmännens uppfattning. Lantmännen satsar årligen uppemot 300 miljoner kr inom bland annat lantbruk, hållbarhet, bioenergi och livsmedel, vilket är unikt och visar hur hårt framtidssatsningar prioriteras. Lantmännen ser dock ett behov av ökat samarbete och finansiering från statens sida och efterlyser en långsiktig och fullödig strategi och finansiering för bland annat bioekonomi, bioenergi, lantbruk samt livsmedel. I sammanhanget ser Lantmännen, vilket delbetänkandet också understryker, ett stort behov på växtförädlingsområdet och Lantmännen efterlyser ökat engagemang och finansiering från statens sida på detta viktiga område. Konsolideringen inom agri-business och växtförädling sker snabbt på global nivå, senast genom Bayers köp av Monsanto för 560 miljarder kr, och Lantmännens växtförädling i det helägda bolaget SW Seed står i princip för den enda kvarvarande svenska växtförädlingen för de globalt sett perifera och unika nordiska växtodlingsförhållandena. Lantmännen ser ett långsiktigt samarbete på växtförädlingsområdet med staten som mycket viktigt för att en svensk hållbar växtförädling skall finnas kvar i landet på sikt.

Generella synpunkter

EUs regelverk

Det är viktigt att Sverige agerar för att hitta långsiktiga lösningar vad gäller EUs regelverk rörande exempelvis statsstöd och miljöskatter. EU-ramen är understundom för snäv för de ambitiösa satsningar som Sverige över tid vill göra på framförallt bioenergi- och biodrivmedelsområdet och det finns flera olyckliga exempel där EUs fyrkantiga regler hindrat kostnadseffektiva och positiva satsningar på energi- och klimatområdet i Sverige. Delbetänkandet trycker på detta, vilket Lantmännen instämmer i till fullo. Det är vidare viktigt att de svenska tolkningarna och tillämpningarna inom regeringskansli och myndigheter av EUs olika regelverk inte heller är för snäva eller fyrkantiga, när detta kan få samma konsekvenser som ogynnsamma EU-regelverk.

Offensiv närings- och innovationspolitik

Lantmännen instämmer med delbetänkandets syn på alla de möjligheter som en offensiv och konstruktiv närings- och innovationspolitik kan åstadkomma inom området bioekonomi. Med Sveriges kunskapsbas, industriella kapacitet och kompetens samt stora naturresurser är möjligheterna till en kombination av en utvecklad bioekonomi, export och jobbskapade mycket stora. Lantmännen vill i detta sammanhang lyfta fram samarbetsprojektet Etha (www.etha.se), där Lantmännen samarbetar med Scania om en svenskutvecklad hållbar lösning för tunga transporter. I Etha används Scantias lastbilar som anpassats för drift av etanolbränslet Agro Cleanpower 95 (ACP 95, med 95 % etanol och 5 % additiv) från Lantmännen Agroetanol. Eftersom ACP 95, i en livscykelanalys, reducerar växthusgasutsläppen med ca 90 procent jämfört med diesel, uppnås nära nog fossilfria tunga transporter med befintliga tekniska fordonslösningar och ett välbeprövat och hållbart biodrivmedel. Projektets mål är att Scania inom fem år sålt ca 300 lastbilar som förses med ACP 95 via tankstationer från Lantmännen.

Offentliga upphandlingar

Offentliga institutioner kan driva på en positiv utveckling genom att upphandlingar i högre grad riktas in på att efterfråga de produkter och tjänster som efterlyses i delbetänkandet. Detta gäller inte minst på livsmedelsområdet, där det logiska och enda rimliga är att offentliga upphandlingar ställer samma miljö- och djuromsorgskrav på upphandlade livsmedel, som gäller genom lagstiftning vid produktion av livsmedel i Sverige. Det blir närmast absurt när svenska skattemedel används för att köpa livsmedel, som produceras utomlands på ett sätt som inte är tillåtet i Sverige, samtidigt som svensk jordbruks- och livsmedelsproduktions delvis slås ut till följd av ett politiskt skapat högre kostnadsläge i Sverige. Resultatet blir en minskad hållbar inhemsk produktion och förlorade arbetstillfällen, samtidigt som negativ miljöpåverkan blir större i andra länder. Denna paradox lyfts i delbetänkandet, men det finns ett stort behov av att denna uppenbara obalans leder till konkreta åtgärder för att ställa om.

Nya proteinkällor och växtförädling

Nya proteinkällor efterlyses och i sammanhanget vill Lantmännen lyfta fram den stora produktion av protein som sker vid Lantmännen Agroetanol. Proteinproduktionen är ca 60 000 ton rent protein, vilket skall jämföras med att proteinimporten, i hög grad soja från Latinamerika, till Sverige uppgår till ca 180 000 ton. Den enskilda produktionen vid Agroetanol tillför således betydande volymer protein till den svenska proteinmarknaden. Lantmännen ser stora möjligheter i att förse den svenska proteinmarknaden med ökande volymer från andra grödor, men då behövs större statliga satsningar på forsknings- och innovationsområdet, inte minst inom växtförädling, vilket tidigare framförts i yttrandet.

Utmaningar med förorenaren betalar

”Förorenaren betalar” är en erkänd och i mångt vettig princip, men det finns komplikationer. När man inför produktionskostnadsdrivande skatter och restriktioner för livsmedelsproduktionen i ett land och frihandel råder, så resulterar detta över tid i att produktionen förflyttas till producenter i de länder som inte beläggs med dessa kostnader. Det är just detta som delvis skett för den svenska jordbruks- och livsmedelsproduktionen, där kostnadsdrivande lagstiftning, utan kompensation, fördyrat den inhemska produktionen, medan producenterna i andra länder långt ifrån alltid fått liknande kostnadspåslag. Detta har successivt flyttat ut en del produktion till lågkostnadsländer vad gäller miljöåtgärder och -lagstiftning, vilket är en reell men oönskad effekt. Sakförhållandet att produktion i längden söker sig till de länder där produktionskostnaderna är lägst är något som inte får glömmas bort i sammanhanget, inte minst med tanke på resonemanget kring svensk rådighet över klimat- och klimatpåverkan förknippad med vår konsumtion av livsmedel och bioenergiprodukter.

Biodrivmedel och transporter

EUs negativa syn på biodrivmedel

Lantmännen är ytterst oroade över pågående diskussioner inom EU vad gäller den negativa synen på biodrivmedel. I nuläget pågår intensiva diskussioner inom EU-Kommissionen angående policy och regelverk för biodrivmedel och bioenergi efter 2020 och hittillsvarande skrivningar och uttalanden om att grödbaserade biodrivmedel skall fasas ut efter 2020 är synnerligen illavarslande. Som tidigare nämnts så producerar bioraffinaderiet Lantmännen Agroetanol en etanol med en klimatprestanda som är bättre än de flesta andra biodrivmedel, inklusive av den så kallade andra generationen. Till detta kommer den ökande användningen av avfall och restprodukter som råvara, produktionen av stora volymer protein som kan komplettera och ersätta stora volymer av sojabaserad proteinimport, förnybar koldioxid/kolsyra som ersatt importerad fossilbaserade gasprodukter och produktion av biogas. Agroetanols etanol är en helt avgörande komponent i samarbetsprojektet Etha, där Scania och Lantmännen utvecklar och marknadsför en redan väl fungerande och hållbar lösning med stor potential för framtidens tunga transporter. Uppemot 2,5 miljarder kr har investerats i Agroetanol och produktionen i hela värdekedjan beräknas sysselsätta upp till 500 personer och skapa stort mervärde för den lokala ekonomin i Norrköping, Östergötland och kringliggande regioner. Lantmännen ser ett kraftfullt agerande i EU för att skapa goda förutsättningar för anläggningar som Lantmännen Agroetanol som ytterst angeläget och räknar med att regeringen sätter in all kraft i arbetet med påverka EU i rätt riktning.

Växthusgasreduktionsplikt för låginblandade biodrivmedel

Lantmännen förordar en växthusreduktionsplikt för låginblandade biodrivmedel med en reduktionsplikt för bensin respektive en för diesel. Växthusgasberäkningarna för reduktionsplikten bör vara de samma som används i EUs hållbarhetskriterier för biodrivmedel. Ett system som fungerat väl i två år är det som återfinns i Tyskland och det bör kunna ligga till grund för ett nytt och liknande system i Sverige. Lantmännen Agroetanols etanol reducerar växthusgasutsläppen med 95 procent jämfört med bensin, vilket är unikt högt och eftersträvärt, och det faktum att merparten av denna etanol numera exporteras till den tyska marknaden är ett bevis på att man bör inrätta ett system som det tyska om man vill gynna utveckling, investeringar och produktion av de mest klimateffektiva biodrivmedlen i Sverige. Detta gynnar inte endast befintliga högpresterande biodrivmedel, utan skapar också nödvändiga förutsättningar för utveckling och investeringar i en utökad produktion av världsledande biodrivmedel i Sverige.

Fortsatt skattereduktion för höginblandade biodrivmedel

Lantmännen ser införandet av ovanstående växthusreduktionsplikt för låginblandade biodrivmedel som en ganska enkel åtgärd att genomföra, för den har funnits och fungerat väl i Tyskland under ca två år. Det kan vara ett större problem att hitta en långsiktigt och gångbar lösning för rena och höginblandade biodrivmedel, men där förordar Lantmännen att regeringen fortsätter med sin linje med att försöka hitta en lösning som bygger på fortsatt skattereduktion för dessa biodrivmedel. Det finns komplikationer med EUs regelverk på detta område, men här måste regeringen prioritera

och verkligen göra allt för att få till en långsiktig och gynnsam lösning för rena och höginblandade biodrivmedel, vilka otvivelaktigt är nödvändiga för en fossilfri och klimateffektiv transportsektor.

Stabila styrmedel

Det är Lantmännens förmenande, med ca 35 års erfarenhet som biodrivmedelsproducent, att det är kombinationen av en kortsiktig och ryckig generell biodrivmedelspolitik samt avsaknaden av klimatstyrning för biodrivmedel som till stor del ligger bakom den, i förhållande till potentialen, väldigt låga utbyggnaden av biodrivmedelsproduktion under de senaste decennierna i Sverige. Nu krävs en sammanhållen kraftsamling av regering och Riksdag, så att den stora potential som finns verkligen kan komma till nytta för landet och miljön.

Inför inte vägslitageskatt

När det gäller tunga transporter så skall de möjligheter som finns för överföring till järnväg och båt utnyttjas, men Lantmännen vill påminna om att en stor andel av de transporter som sker inom lantbruket samt livsmedels- och bioenergiindustrin inte kan läggas över på andra trafikslag än lastbil. Det saknas helt enkelt järnväg och vattenvägar till merparten av landets lantbruk och industrier i dessa sektorer. De areella näringarna är till sin natur väldigt utspridd över stora delar av landet och tätheten vad gäller produktion och värde i det som transporteras är förhållandevis lågt. Styrmedel som fördyrar dessa transporter, där rimliga alternativ saknas, driver således ej utveckling, utan snarare avveckling av landsbygdens näringsliv och produktion inom ramarna för en modern bioekonomi. En vägslitageskatt skulle bli kontraproduktiv genom att uttaget av biomassa och produktion av hållbara biodrivmedel kraftigt fördyras. I görligaste mål skall givetvis andra transportsätt användas och effektiviseringar genomföras, men de reella begränsningar som finns måste beaktas i analyser och införande av åtgärder på transportområdet på landsbygden. Lantmännen ställer sig således negativ till införande av vägslitageskatt eller kilometerskatt för landsbygdens transporter. Vi har svårt att se att den skulle driva på en konstruktiv och kostnadseffektiv utveckling av landsbygden, lantbruket eller svensk livsmedels- och bioenergiindustri, utan den skulle snarare bidra till ökade kostnader och minskad konkurrenskraft för dessa näringar. Lösningen är snarare ökade satsningar på energieffektivare transporter och fortsatt utveckling och introduktion av hållbara biodrivmedel.

Bonus-malus måste gynna även biodrivmedel

När det gäller bonus-malus för personbilar så bygger detta i grunden på en logisk princip, men Lantmännen vill framföra skepsis vad gäller regeringens förslag som remitterades till den 15 augusti. Förslaget favoriserar el-drift, medan man inte gynnar drift med biodrivmedel, till exempel E85 och biogas. I denna fråga hänvisas till Svenska Bioenergiföreningens remissyttrande.

Om Lantmännen

Lantmännen är ett lantbrukskooperativ och norra Europas ledande aktör inom lantbruk, maskin, bioenergi och livsmedel. Vi ägs av 27 000 svenska lantbrukare, har 10 000 anställda, med verksamheter i ett 20-tal länder och omsätter direkt 37 miljarder kronor på årsbasis och sammanlagt ca 50 miljarder kr om man inkluderar Lantmännens andel i delägda företag i Sverige och utomlands.

Med basen i spannmål förädlar Lantmännen åkermarkens resurser för ett livskraftigt lantbruk. Några av våra mest kända varumärken inom livsmedel är AXA, Kungsörnen, GoGreen, Schulstad, Gooh, Finn Crisp och Bonjour. Genom forskning, utveckling och verksamhet i hela värdekedjan så kan Lantmännen ta ansvar från jord till bord.

Lantmännen består av fyra divisioner där Division Livsmedel är den största med en årlig omsättning på ca 13 miljarder kr. Divisionerna Lantbruk och Maskin omsätter ca 10 miljarder kr var och är båda viktiga affärspartners till våra ägare, de svenska lantbrukarna. Division Energi omsätter knappt tre miljarder kr och är Sveriges största företag inom bioenergi. På energiområdet återfinns verksamheter inom fjärrvärme, pellets, etanol, biogas, grön kemi, protein samt alkylatbensin.

Läs gärna mer om Lantmännen på www.lantmannen.com eller i vår års- och hållbarhetsredovisning på <http://lantmannen.com/om-lantmannen/finansiell-information/ars-och-hallbarhetsredovisningar/>

Vad gäller frågor som mer detaljerat rör jord- och skogsbruket så hänvisar vi även till Lantbrukarnas Riksförbunds (LRF) remissyttrande.

Vi vill också framföra att Lantmännen numera använder remisser@lantmannen.com som enda mailadress för mottagande av remisser och vi skulle vara tacksamma om denna information kunde spridas inom Miljö- och energidepartementet samt övriga Regeringskansliet.

Med vänlig hälsning

Alarik Sandrup
Näringspolitisk chef
Lantmännen

Direkttelefon 010-556 09 53
alarik.sandrup@lantmannen.com